

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ
І СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІSTRATEGIES FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TERRITORIES
AND SMART SPECIALIZATION: ESSENCE, FEATURES

Розвиток і економічне зростання українських регіонів на сучасному етапі можливі за умов провадження активної інноваційної діяльності, здатної визначити перспективні вектори розвитку та забезпечити підвищення рівня їх конкурентоспроможності. Активізація інноваційної діяльності є одним з пріоритетних напрямків розвитку України, про що відзначено у стратегічних документах державного рівня. Все це в сукупності і обґрунтовує актуальність теми дослідження. Метою статті є уточнення сутності та особливостей стратегії інноваційного розвитку територій. Об'єктом дослідження є стратегії інноваційного розвитку територій. Предметом дослідження є сутнісні ознаки стратегії інноваційного розвитку територій. Методи дослідження: компаративно-декомпозиційний аналіз, порівняльний аналіз, узагальнення. У статті проаналізовано сутність та особливості стратегії інноваційного розвитку територій. Запропоновано під стратегією інноваційного розвитку територій розуміти комплексну систему планів і дій, спрямованих на розвиток інноваційної сфери з метою підвищення рівня якості життя та конкурентоспроможності на певній території. Таке уточнення дозволяє у подальшому окреслювати змістовні характеристики публічного управління розвитком територій, уточнити й формалізувати процес розроблення стратегій. Уточнено сутність стратегії смарт-спеціалізації, яка є різновидом стратегії інноваційного розвитку територій. Запропоновано під стратегією смарт-спеціалізації розуміти комплексну систему планів і дій у сфері наукових досліджень, інвестицій, інновацій та бізнесу, спрямовану на створення конкурентних переваг, а також нових можливостей розвитку. Отримані висновки можуть бути покладені в основу подальших наукових досліджень щодо розроблення стратегічних планів інноваційного розвитку територій.

Ключові слова: стратегії інноваційного розвитку територій, стратегія СМАРТ-спеціалізації, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність.

At the present stage, development and economic growth of Ukrainian regions are possible only if they are actively engaged in innovation, which can identify promising development vectors and ensure an increase in their competitiveness. Intensification of innovation activity is one of the priority areas of Ukraine's development, as stated in strategic documents at the state level. All this together justifies the relevance of the research topic. The purpose of the article is to clarify the essence and features of the strategy of innovative development of territories. The object of research is strategies for innovative development of territories. The subject of the study is the essential features of the strategy of innovative development of territories. Research methods: comparative and decomposition analysis, comparative analysis, generalization. The article analyzes the essence and features of the strategy of innovative development of territories. It is proposed that the strategy of innovative development of territories should be understood as a comprehensive system of plans and actions aimed at developing the innovation sphere with a view to improving the quality of life and competitiveness in a certain territory. Such a clarification allows further outlining the substantive characteristics of public administration of territorial development, and clarifying and formalizing the process of strategy development. The essence of the smart specialization strategy, which is a type of strategy for innovative development of territories, is clarified. It is proposed that the smart specialization strategy should be understood as a comprehensive system of plans and actions in the field of research, investment, innovation and business aimed at creating competitive advantages and thus new development opportunities. The findings can be used as a basis for further research on the development of strategic plans for innovative development of territories.

Key words: strategies for innovative development of territories, SMART specialization strategy, innovation activity, competitiveness.

УДК 332.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-3>

Есманов О.М.¹

к.е.н.,
викладач кафедри бізнес-економіки
та адміністрування,
Сумський державний
педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Штика Ю.М.²

к.пед.н.,
викладач кафедри бізнес-економіки
та адміністрування,
Сумський державний
педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Линник М.А.³

аспірант,
Сумський державний
педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Esmanov Oleksiy

Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko

Sntyka Yurii

Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko

Lynnyk Maksym

Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko

Постановка проблеми. Розвиток і економічне зростання українських регіонів на сучасному етапі можливі за умов суттєвих реформаційних перетворень та провадження активної інноваційної діяльності, здатної визначити перспективні вектори розвитку і забезпечити підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів діяльності. Такої думки притримуються більшість вітчизняних науковців. Зокрема, Олійник Д.І. відзначає, що здатність генерувати і впроваджувати досягнення НТП

стає одним з головних факторів забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад у глобальному конкурентному середовищі, що зумовлює зростання ролі інновацій в економічному розвитку [1]. Юринець З.В. констатує, що формування інноваційних стратегій, інноваційний шлях реформування є підґрунтям і запорукою стабілізації ефективності та зростання конкурентоспроможності національної економіки [2, с. 5]. Отже, інновації – є рушійною силою економічного розвитку,

¹ ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8183-7808>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6187-2860>

³ ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2243-5406>

а стратегії інноваційного розвитку – інструментом його реалізації на різних рівнях управління (у т.ч. на рівні окремих територій).

Розроблення стратегій розвитку територій є складним аналітичним завданням для науковців і практиків, яке потребує ретельного обґрунтування. Стратегії інноваційного розвитку, в силу відмінностей, які пов'язані зі специфікою впровадження інновацій, потребують окремої уваги. В свою чергу, особливості територіального управління і розвитку окреслюють додаткові вимоги до формування стратегій інноваційного розвитку територій, що і актуалізує завдання уточнення їх сутності та особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Активізація інноваційної діяльності є одним з пріоритетних напрямків розвитку України, про що відзначено у стратегічних документах державного рівня. У грудні 2023 р. Міністерство цифрової трансформації України представило проєкт «Стратегії розвитку інновацій» України до 2030 р., а у березні 2024 р. планується створення державної агенції інновацій [3], що свідчить про важливість інновацій та нагальність їх впровадження в усіх регіонах України.

Проблематика розроблення стратегій розвитку територій широко досліджена науковцями. Зокрема, Іванова С. А. проаналізувала особливості розробки стратегії розвитку територій з урахуванням специфіки феномена інформації, відзначила, що природа стратегії полягає в її невизначеності, а в основі стратегічного планування лежить інтелектуальний перебір можливостей, тобто робота з інформацією про об'єкт і його потенціал [4]. Пастух К. відзначила, що стратегія є специфічним результатом управлінської діяльності щодо обґрунтування вибору напряму розвитку територіальної громади або регіону, який базується на аналізі внутрішніх їх можливостей та середовища, у якому вони діють, задля збереження існуючого стану або його зміни для досягнення окреслених цілей. Стратегія – це обґрунтований вибір напряму розвитку адміністративно-територіальної одиниці, прийняття рішень органом місцевого самоврядування [5]. Отже, стратегія розвитку територій окреслює стратегічні вектори «прикладних зусиль», які залишаться незмінними на весь період стратегічного планування.

Луцків О.М. поділяє думку Пастух К. та інших науковців щодо зростання ролі влади регіонального рівня, від якої залежить визначення альтернативних стратегій інноваційного розвитку території і можливих «ключових точок зростання», вибору нових методів прийняття рішень, виявлення системних змін в інноваційному розвитку регіону і в управлінні цим розвитком [6].

Саєнко П.О. характеризує стратегію не тільки як інструмент обґрунтування, вироблення і реалізації

цілей і задач виробничого, науково-технічного, економічного, організаційного і соціального характеру і як фактор, що регулює діяльність територіальної громади щодо досягнення намічених цілей і задач, а і як засіб зв'язку громади з ринковим середовищем [7].

Чемерис В.А. і Казьмір Л.П. також зазначають, що регіональні стратегії інноваційного розвитку (або регіональні інноваційні стратегії) орієнтуються передусім на розбудову взаємозв'язків між учасниками інноваційного процесу в регіоні [8].

Отже, стратегії інноваційного розвитку територій є різноаспектними і уточнення їх сутності та особливостей потребують додаткових наукових обґрунтувань.

Формулювання цілей статті. Метою статті є уточнення сутності та особливостей стратегії інноваційного розвитку територій. Завдання дослідження:

- дослідити сутність стратегії інноваційного розвитку територій;
- окреслити особливості SMART-спеціалізації;
- сформулювати власні пропозиції щодо уточнення дефініції «стратегія інноваційного розвитку територій».

Об'єктом дослідження є стратегії інноваційного розвитку територій.

Предметом дослідження є сутнісні ознаки стратегії інноваційного розвитку територій.

Методи дослідження: компаративно-декомпозиційний аналіз, порівняльний аналіз, узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інноваційний розвиток регіону в післякризовий період пов'язаний з модернізацією його господарського комплексу, підвищенням ефективності управління, соціально-економічним розвитком [19; 21]. Важливими складниками інвестиційно-інноваційного розвитку територій є виробництво та просування на зовнішніх ринках вітчизняної інноваційної продукції, економічна інфраструктура, формування сприятливого середовища для інноваційної діяльності підприємств та її ефективного фінансування [10; 20], підвищення якості життя в регіоні тощо.

Стратегія розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності забезпечує стабільне економічне зростання, збалансованість соціального розвитку, зростання добробуту населення території [21]. Необхідність прискорення темпів реалізації інноваційної моделі розвитку територій обґрунтовує підвищення уваги до формування стратегій їх розвитку, які мають специфічні особливості.

Брітченко І.Г. вважає, що регіональна інноваційна стратегія тісно пов'язана з демографічною, соціальною, економічною та іншими стратегіями і є частиною стратегії регіональної громади, складовою стратегічного портфеля формування регіональної конкурентоспроможності [12].

Куценко Т.М. зазначає, що стратегія інноваційного розвитку орієнтована на стимулювання попиту на науково-технічні розробки з боку споживачів інноваційної продукції, насамперед підприємницького сектору [13].

Федулова Л. і Фомова О. під регіональною інноваційною стратегією розуміють розгорнутий комплексний план, покликаний забезпечити здійснення місії території [14].

Тулчинська С.О. відзначає, що стратегія інноваційного розвитку регіонів є стратегією мезорівня, тобто проміжною між макро- і мікро-інноваційними стратегіями, будучи своєрідною сполучною ланкою між макроекономічною стратегією на регіональному рівні і державною політикою розвитку регіонів [15].

Найбільш розгорнуте визначення надає Юринець З., яка вважає, що інноваційна стратегія – це [2, с. 85–86]:

- сполучна ланка між нормативною інноваційною політикою і оперативними інноваційними програмами та проектами;
- засіб управління інноваціями, що визначає, яким чином відбувається розподіл відповідальності;
- план заходів в інноваційній сфері, для забезпечення інноваційного розвитку економічних суб'єктів;
- засіб досягнення конкурентоспроможності, потрібної для забезпечення довгострокового функціонування економічних суб'єктів;
- комплексна система нових дій суб'єкта, які спрямовані у напрямі формування і розвитку конкурентних переваг у нестабільних, змінних умовах;
- система проектів розвитку, розподілених за напрямками інноваційної діяльності суб'єктів, зокрема технологічної, виробничої, ресурсної сфери у перспективі;
- об'єднання фундаментальних напрацювань у сфері стратегічного й інноваційного управління;
- форма системного стратегічного планування інноваційної діяльності, атрибут ефективності та результативності.

Відтак, враховуючи вищезазначене, під стратегією інноваційного розвитку територій розуміємо комплексну систему планів і дій, спрямовану на розвиток інноваційної сфери з метою підвищення рівня якості життя та конкурентоспроможності на певній території. Таке уточнення, на наш погляд, дозволяє у подальшому окреслювати змістовні характеристики публічного управління розвитком територій, уточнити й формалізувати процес розроблення стратегій.

Починаючи з 2000-х років у країнах Єврозони набувають поширення стратегії смарт-спеціалізації, які асоціюють з інноваціями.

У Регламенті Європейського Парламенту та Ради ЄС 1301/2013 від 17.12.2013 р. зазначено, що стратегія смарт-спеціалізації – це національна

або регіональна інноваційна стратегія, яка визначає пріоритети з метою створення конкурентної переваги шляхом розробки та узгодження власних переваг у сфері наукових досліджень та інновацій з потребами бізнесу з метою узгодження нових можливостей та розвитку ринку, уникаючи при цьому дублювання і фрагментації зусиль [16].

Коллектив науковців на чолі з Сторонянською І.З. серед основних концептуальних положень смарт-спеціалізації відзначив [16]:

- дослідницькі та інноваційні стратегії розумної спеціалізації (RIS3) через концентрацію ресурсів та інвестиції в сферу знань для зміцнення конкурентних переваг;
- вибір основного об'єкта спеціалізації;
- використання науково-технологічної та економічної спеціалізації як головного напрямку реалізації стратегії;
- вибір активів і аналіз потенціалу диверсифікації міжнародного становища регіону як локального вузла в глобальних ланцюгах.

Слинько М.Ю. зазначає такі ознаки стратегії смарт-спеціалізації [17]:

- 1) перебудова та перезапуск регіональної економіки, де основним вектором руху є розробка, адаптація і впровадження технологічних інновацій;
- 2) інвестиції та мобілізація всіх ресурсів регіону, а тому одночасний розвиток декількох сфер діяльності на території буде програваним;
- 3) унікальна сфера економічної діяльності регіону, у яку будуть направлятися інвестиції, акумулюватися інновації, має забезпечувати ресурсозбереження і конкурентні переваги території та корелюватися з її потребами;
- 4) одночасність промислової, наукової та технологічної спеціалізації;
- 5) потужні системи освіти і науки – підґрунтя смарт-спеціалізації;
- 6) є складовою національної та регіональної політики з НДДКР, в її розробці мають прийняти участь всі стейкхолдери регіонального стратегування;
- 7) пролонгований у часі та збільшений соціально-економічний ефект.

Брич В.Я., Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. і Гунько С.І. вважають, що Смарт-спеціалізація є найвищим рівнем інноваційного, інтеграційного та технологічного розвитку регіону. Під смарт-спеціалізацією ці автори розуміють вибір на регіональному рівні таких сфер, у яких об'єднані інвестиції зможуть зробити найбільший внесок у економічний розвиток шляхом підтримки досліджень, розробок та інноваційної діяльності у межах виявлених галузей спеціалізації [18].

Отже, враховуючи вищевикладене, визначимо стратегію смарт-спеціалізації як комплексну систему планів і дій у сфері наукових досліджень, інвестицій, інновацій та бізнесу, спрямовану на

створення конкурентних переваг, а такою нових можливостей розвитку.

Стратегія смарт-спеціалізації є різновидом інноваційних стратегій, які реалізують інноваційні ідеї, і може бути інтегрованою в систему регіональної стратегічної політики у сфері досліджень та інновацій.

Висновки. Таким чином, за результатами проведеного дослідження отримані такі висновки:

– надане визначення стратегії інноваційного розвитку територій як комплексної системи нових дій, спрямованих на розвиток інноваційної сфери з метою підвищення рівня якості життя та конкурентоспроможності на певній території;

– уточнено сутність стратегії смарт-спеціалізації, яка є різновидом стратегії інноваційного розвитку територій.

Отримані висновки можуть бути покладені в основу подальших наукових досліджень щодо розроблення стратегічних планів інноваційного розвитку територій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Олійник Д.І. Стратегічні основи інноваційного розвитку територіальних громад. Національний інститут стратегічних досліджень. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-03/111Oliy-nuk-6e86a.pdf>

2. Юринець З.В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2016. 412 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/monohrafiia.pdf>

3. Молодковець М. Мінцифри представило Стратегію розвитку інновацій України – про що в ній ідеться. Сайт АІН. URL: <https://ain.ua/2023/12/15/minczyfry-predstavlyo-strategiyu-rozvytku-innovacij-ukrayiny/>

4. Іванова С.А. Стратегія розвитку території: стратег і інформація. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 6 (11–12). С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.15421/151870>

5. Пастух К. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 1(7). С. 195–215. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-195-215](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-195-215)

6. Луцків О.М. Регіональна інноваційна політика: особливості формування та проблеми реалізації. *Регіональна економіка*. 2015. № 2. С. 153–162. URL: https://re.gov.ua/re201502/re201502_153_LutskivOM.pdf

7. Саєнко П.О. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип 7. С. 594–598. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/100.pdf

8. Чемерис В.А., Казьмір Л.П. Концептуальні засади стратегування інноваційного розвитку сільських територій на регіональному рівні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 4 (132). URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20184\(132\)/sep20184\(132\)_079_ChemerysV,KazmirL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20184(132)/sep20184(132)_079_ChemerysV,KazmirL.pdf)

9. Щекович О.С., Хорольський В.П., Хорольська О.В. Стратегія інноваційного розвитку регіону з гірничо-металургійним кластером. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2140>

10. Гладинець Н.Ю., Ряшко Н.В. Теоретичні основи інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій. *Економічний простір*. 2021. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/884/856>

11. Новицька Ж.А. Державне регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку промислового міста. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. Спец. 25.00.02. 2005. 23 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2005/05njarpn.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

12. Брітченко І.Г. Інноваційна діяльність у контексті стратегічного управління регіоном. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 6 (51), ч. 1. С. 34–38. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23331/1/1%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%B%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

13. Куценко Т.М. Теоретичні основи формування стратегії інноваційного розвитку в контексті інтенсифікації інноваційних процесів. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 4. С. 308–317. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_4_308_317.pdf

14. Федулова Л., Фомова О. Теорія і практика формування інноваційних стратегій корпоративних структур : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2009. 239 с.

15. Тульчинська С.О. Стратегія інноваційного розвитку регіонів України. *Ефективна економіка*. 2011. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>

16. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянська І.З. Львів : ІРД НАНУ, 2020. 141 с. URL: https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/dolishn_smart.pdf

17. Слинько М.Ю. Перспективи інноваційного розвитку регіонів України через реалізацію інструмента Смарт-спеціалізації. *Економіка і організація управління*. 2020. № 4 (40). С. 167–177. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.4.16>

18. Брич В.Я., Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О., Гунько С.І. Смарт-спеціалізація в системі інноваційного розвитку територій. *Інноваційна економіка*. 2021. № 7–8. С. 56–63. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/download/855/932>

19. Omelyanenko V., Kudrina O., Semenikhina O., Zihunov V., Danilov O., Liskovetska T. Conceptual aspects of modern innovation policy. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Volume 9 (2). Issue 2. Pages 238–249. ISSN: 2239–5938. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n2p238>

20. Omelyanenko V., Prokopenko O., Kudrina O., Petrova I., Biloshkurska N., Biloshkurskyi M. and Omelyanenko O. Digital Component of Innovation Landscapes: Context of Sustainable Development at the Local Level. 44th International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO), (September 27 – October 1, 2020), Opatija, Croatia, 2021, pp. 1324–1328. E-ISSN 2623-8764. DOI: <https://doi.org/10.23919/MIPRO52101.2021.9597058>

21. Kudrina O., Klius Yu., Ivchenko Yu. The Role of Innovation Clusters for the Sustainable Development of the Region. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2023. Vol. 9. No. 1. P. 82–88. DOI: <https://doi.org/10.30525/256-0742/2023-9-1-82-88>

REFERENCES:

1. Oliinyk D.I. (2019). Stratehichni osnovy innovatsiinoho rozvytku terytorialnykh hromad. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Available at: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-03/111Oliinyk-6e86a.pdf>

2. Yurynets Z.V. (2016). Formuvannya innovatsiinnykh stratehii: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia. Lviv: SPOLOM, 412 p. Available at: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/monohrafiia.pdf>

3. Molodkovets M. Mintsyfry predstavlyo Stratehiiu rozvytku innovatsii Ukrainy – pro shcho v nii idetsia. Sait AIN. Available at: <https://ain.ua/2023/12/15/minczyfry-predstavlyo-strategiyu-rozvytku-innovaczij-ukrayiny/>

4. Ivanova S.A. (2019). Stratehiia rozvytku terytorii: strateh i informatsiia. *Aspekty publichnoho upravlinnia*, vol. 6 (11–12), pp. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.15421/151870>

5. Pastukh K. (2021). Stratehichne planuvannya rozvytku terytorialnykh hromad. *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, no. 1(7), pp. 195–215. DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-195-215](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-195-215)

6. Lutskiv O.M. (2015). Rehionalna innovatsiina polityka: osoblyvosti formuvannya ta problemy realizatsii. *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 153–162. Available at: https://re.gov.ua/re201502/re201502_153_LutskivOM.pdf

7. Saienko P.O. (2016). Teoretychni zasady formuvannya stratehii rozvytku obiednanoi terytorialnoi hromady. *Ekonomika i suspilstvo*, vol. 7, pp. 594–598. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/100.pdf

8. Chemerys V.A., Kazmir L.P. (2018). Kontseptualni zasady stratehuvannya innovatsiinoho rozvytku silskykh terytorii na rehionalnomu rivni. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, vol. 4 (132). Available at: [https://ird.gov.ua/sep/sep20184\(132\)/sep20184\(132\)_079_ChemerysV,KazmirL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20184(132)/sep20184(132)_079_ChemerysV,KazmirL.pdf)

9. Shchekovykh O.S., Khorolskyi V.P., Khorolska O.V. (2013). Stratehiia innovatsiinoho rozvytku rehionu z hirn-

ycho-metalurhiinym klasterom. *Efektivna ekonomika*, vol. 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2140>

10. Hladynets N.Iu., Riashko N.V. (2021). Teoretychni osnovy nvestytsiino-innovatsiinnykh protsesiv rozvytku terytorii. *Ekonomichnyi prostir*. Available at: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/884/856>

11. Novytska Zh.A. (2005). Derzhavne rehulivannya innovatsiino-investytsiinoho rozvytku promyslovoho mista. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata nauk z derzhavnoho upravlinnia. Spets. 25.00.02. 23 p. Available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2005/05njarp.m.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1

12. Britchenko I.H. (2011). Innovatsiina diialnist u konteksti stratehichnoho upravlinnia rehionom. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, no. 6 (51), ch. 1, pp. 34–38. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/23331/1/1/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%B%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

13. Kutsenko T.M. (2012). Teoretychni osnovy formuvannya stratehii innovatsiinoho rozvytku v konteksti intensyfikatsii innovatsiinnykh protsesiv. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 4, pp. 308–317. Available at: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_4_308_317.pdf

14. Fedulova L., Fomova O. (2009). Teoriia i praktyka formuvannya innovatsiinnykh stratehii korporatyvnykh struktur: monohrafiia. Khmelnytskyi: KhNU, 239 p.

15. Tulchynska S.O. (2011). Stratehiia innovatsiinoho rozvytku rehioniv Ukrainy. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1246>

16. Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka. Stratehuvannya rehionalnoho rozvytku na zasadakh smart-spetsializatsii: naukova dopovid / nauk. red. d.e.n., prof. Storonianska I.Z. Lviv: IRD NANU. 2020. 141 p. Available at: https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/dolishn_smart.pdf

17. Slynko M.Iu. (2020). Perspektyvy innovatsiinoho rozvytku rehioniv Ukrainy cherez realizatsiiu instrumenta Smart-spetsializatsii. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, no. 4 (40), pp. 167–177. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.4.16>

18. Brych V.Ia., Putsenteilo P.R., Humeniuk O.O., Hunko S.I. (2021). Smart-spetsializatsiia v systemi innovatsiinoho rozvytku terytorii. *Innovatsiina ekonomika*, no. 7-8, pp. 56–63. Available at: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/download/855/932>

19. Omelyanenko V., Kudrina O., Semenikhina O., Zihunov V., Danilov O., Liskovetska T. (2020). Con-

ceptual aspects of modern innovation policy. *European Journal of Sustainable Development*. Volume 9 (2). Issue 2. Pages 238-249. ISSN: 2239-5938. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n2p238>

20. Omelyanenko V., Prokopenko O., Kudrina O., Petrova I., Biloshkurska N., Biloshkurskyi M. and Omelyanenko O. Digital Component of Innovation Landscapes: Context of Sustainable Development at the Local Level. 44th International Convention on Infor-

mation, Communication and Electronic Technology (MIPRO), (September 27 – October 1, 2020), Opatija, Croatia, 2021, pp. 1324–1328. E-ISSN 2623-8764. DOI: <https://doi.org/10.23919/MIPRO52101.2021.9597058>

21. Kudrina O., Klius Yu., Ivchenko Yu. (2023). The Role of Innovation Clusters for the Sustainable Development of the Region. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 9, no. 1, pp. 82–88. DOI: <https://doi.org/10.30525/256-0742/2023-9-1-82-88>